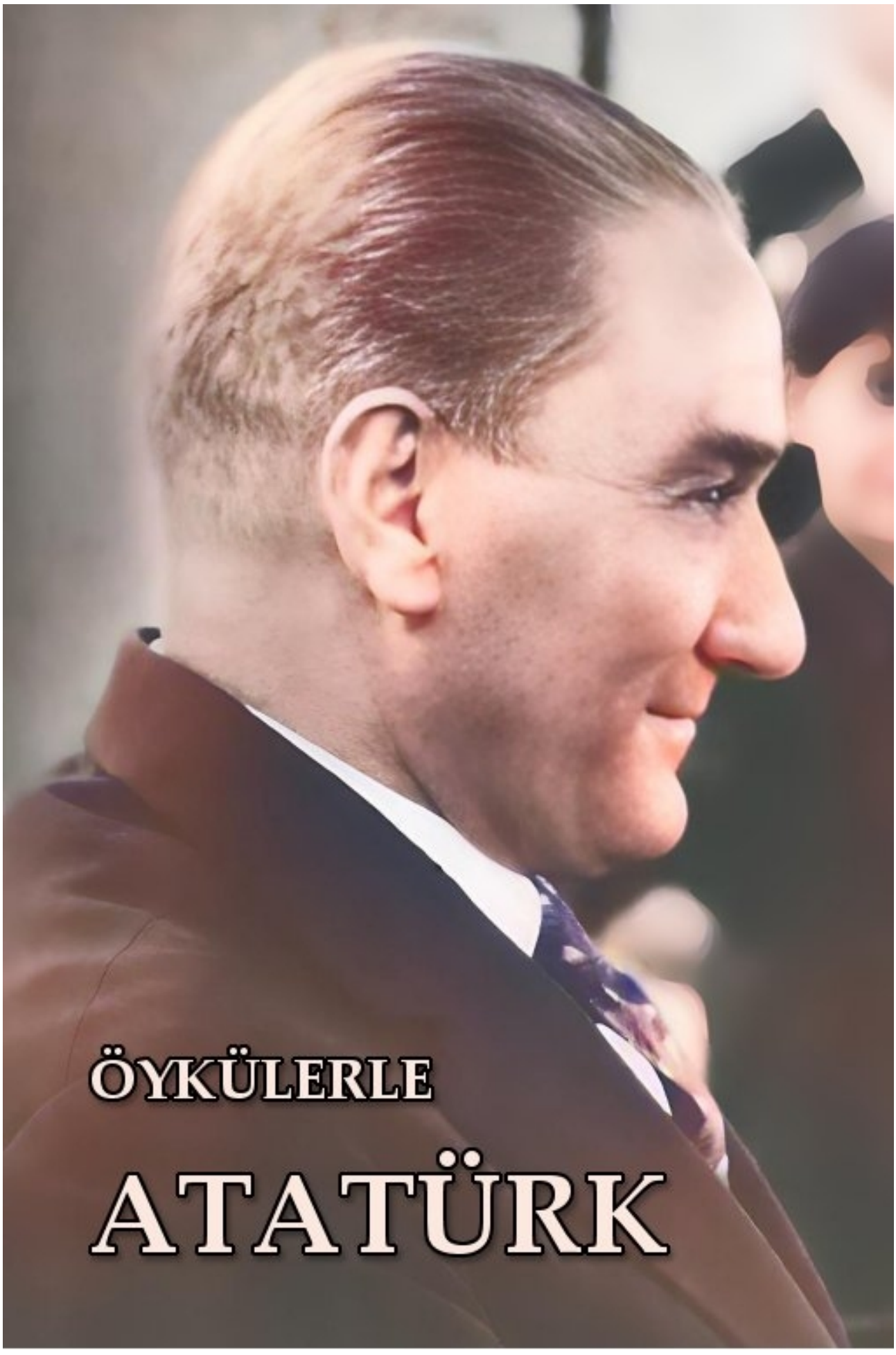
ÖYKÜLERLE
ATATÜRK

ÖYKÜLERLE

ATATÜRK

Derleyen: Semiramis Kanbak

Not: Bu e-kitap Cumhuriyetimizin 100. yılı nedeniyle Şiir Parkı konuklarına armağan olarak hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER:

Bulunur! - 4
Sefire yolu gösterin - 5
Ölmeyi tercih ederiz - 7
Geleneksel dostluk - 8
Ölmeyi göze almak - 10
Bayrağa saygı - 11
Atatürk ve Trikopis - 12
Sakal üzerine - 13
Bir gün Atatürk gizlice köşkten kaçtı - 15
Dr. Reşit Galip ve Atatürk - 22
Neden Cumhuriyet savcısı - 25
Geçmiş olsun - 28
Ne işi varmış? - 30
Uşaklığı öğretemedim - 31
Burada ev sahibi biziz - 32
Vatan elden giderse - 33
Ne mutlu Türküm diyene! - 34
Köylü milletin efendisidir - 37
Madam Corinne'e söyledikleri - 38
Latin alfabesine geçiş - 40
Sabiha Gökçen anlatıyor - 41
Mahmut Sadi anlatıyor - 44
Mevlüt Baysal anlatıyor - 45
Münir Nurettin Selçuk anlatıyor - 46
Hacer Nine - 47
Siz nerede idiniz? - 49
Çok iyi yapmışlar - 50
Dosta vefa - 51
Sen hiç içtin mi? - 53
Babasının tarlası - 54
Sığırtmaç Mustafa - 56
İnsanüstü değildi - 62

ÖYKÜLER:

BULUNUR

Mustafa Kemal Paşa (Ankara): Arkadaşlar, Muhiddin Bey'in gayet kıymetli sözlerinin hasıl ettiği hissiyata tercüman olmak üzere bir iki kelime arz edeceğim. Milletimiz bugün bütün mazisinde olduğundan daha çok ve ecdadından daha çok ümit vardır. Bunu ifade için şunu arz ediyorum. Kendilerinin tabiri üzere cennetten vatanımızın bekçisi olan merhum Kemal (Namık Kemal) demiştir ki:

Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini
<u>Yok mudur</u> kurtaracak bahtı kara maderini

İşte ben bu kürsüden bu yüce Meclis'in Reisi sıfatıyla, yüksek heyetinizi teşkil eden bütün üyelerin her biri namına ve bütün millet namına diyorum ki:

Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini
<u>Bulunur</u> kurtaracak bahtı kara maderini.

(13 OCAK 1921, Büyük Millet Meclisi, Bursa Mebusu Muhittin Baha Bey'in sözleri üzerine yaptığı konuşma)

Bütün Eserleri, Cilt 10, S. 285

SEFİRE YOLU GÖSTERİN!

Fransa"da çok meşhur bir sözlük vardır; Larousse Bu sözlükte bir kelime var; "décapiter"... Bu kelime, 1931 yılındaki sözlükte; "boynunu vurmak" diye ifade ediliyor.

Kelimenin bir başka anlamı daha var; "Kazığa oturtmak", yani sivri bir kazık hazırlamak ve kazığın bir ucu insanların ağzından çıkacak şekilde üzerine oturtmak. Vahşi bir uygulama.

'TÜRKLER ESİRLERİNİ KAZIĞA OTURTURLAR'

Burada, kazığa oturtmak deyiminin manasını açıklığa kavuşturmak için örnek veriliyor:"Türkler, bugün bile esirlerini kazığa oturturlar."

Atatürk bunu öğrenince, Fransız Büyükelçisi"ni yemeğe davet ediyor.

Elçi, diğer elçilere böbürleniyor, caka satıyor; Atatürk tarafından davet edildiği için.

Köşke geliyor, yemekler yeniyor.

Atatürk tabii bir şekilde, Elçiye bu kelimenin anlamını soruyor. O da bildiği anlamı söylüyor.

Atatürk; "Kelimenin başka bir anlamı var mı?" diye sorunca, Büyükelçi; "Bunu söylemek için sözlüğe bakmam gerekir" diyor.

Atatürk; daha önce hazırlamış olduğu ve çalışanlarına öğütlediği şekilde Larouse"u getirtip, Büyükelçinin önüne koyduruyor.

Elçi, daha işin nereye kadar gideceğinin farkında olmadan hevesle okumaya başlıyor.Ancak kelimenin karşısında "kazığa oturtmak" konusunda verilen örnek cümleye gelince, ancak yarıya kadar okuyabiliyor ve yarısından sonra yutkunarak Atatürk"ün yüzüne bakıyor.

Atatürk diyor ki:"Demek ki biz Türkler; bugün de esirlerlerimizi kazığa oturtuyoruz öyle mi, öyle mi sayın Sefir? Sözlüğünüze böyle yazmışsınız, bu doğru mu?"

Sefir, hemen sözlüğü biraz karıştırıyor ve bir kaçamak noktası bularak diyor ki; "Efendim bu sözlük; Katolik Kilisesi’nin matbaasında basılmış, bildiğiniz gibi biz laik ülkeyiz, kilisenin yaptıklarının bizim hükümetimizle bir ilgisi yok. Bizi ilgilendirmez ve biz kiliseye karışamayız."

İŞTE TARİHİ YANIT!

Atatürk:"Öyle mi efendim, siz laik bir ülke olduğunuz için demek ki kiliselere karışamıyorsunuz. Öyleyse ben de yarından itibaren İstanbul"daki kiliselerin kapılarına koca birer kilit astırıyorum" diyor.

Bunu duyan Sefir, birden ayağa kalkıyor ve; "Ekselans, protesto ederiz" diyor.

'SEFİRE YOLU GÖSTERİN'

Bunun üzerine Atatürk;"Hani sizi ilgilendirmiyordu, karışmıyordunuz?" diyor ve ilgililere dönerek; "Sefire yolu gösterin" diyerek, bir anlamda onu kovuyor.

Tabii Fransız hükümeti; laiklik söylemlerini bir tarafa bırakıyor, hemen o sözlük toplatılıyor ve yeni baskısında o cümle çıkarılıyor..

Aydınlık Gazetesi, 15 Eylül 2023

ÖLMEYİ TERCİH EDERİZ

General Pershing'in kurmay başkanı olan General Harburd Sivas'ta Mustafa Kemal'le görüşürken der ki:

- Türk tarihini okudum. Milletiniz büyük kumandanlar yetiştirmiş, büyük ordular hazırlamıştır. Bunları yapan bir millet elbette bir medeniyet sahibi olmalıdır. Takdir ederim. Ama bugünkü duruma bakalım. Başta Almanya, müttefik-lerinizle dört yıl harp ettiniz,yenildiniz. Dördünüz bir arada

yapamadığınız şeyi, bu durumda tek başınıza yapmayı nasıl düşünebiliyorsunuz? Fertlerin intihar ettikleri vakit vakit görülür. Bir milletin intihar ettiğini mi göreceğiz?

Mustafa Kemal generale: "Teşekkür ederim," dedi, "tarihimizi okumuş, bizi öğrenmişsiniz. Fakat şunu bilmenizi isterdim ki biz emperyalistlerin pençesine düşen bir kuş gibi yavaş yavaş aşağılık bir ölüme mahkûm olmaktansa babalarımızın oğulları olarak vuruşa vuruşa ölmeyi tercih ediyoruz."

General ve arkadaşları sessizce ayağa kalktılar.

- Biz de olsak böyle yapardık.

FALİH RIFKI ATAY
Çankaya, S. 243

GELENEKSEL DOSTLUK

28 Haziran 1933 tarihinde Ankara Erkek Lisesi'nde imtihana giren çocuklardan biri sorulan bir suale şöyle cevap vermişti:

"Fransa ile olan ananevi dostluğumuz icabı.."

Atatürk, derhal öğrencinin sözünü keserek sormuştu:

"Hangi ananevi dostluk, bu da nereden çıktı, kim söyledi bunu?"

O zaman coğrafya öğretmeni ayağa kalkarak:

"Ben söyledim paşam" diye onun hiddetini azaltmaya çalışmıştı. Bana dönünce ve "sen söyle tarih hocası" deyince, hemen ayağa kalkarak cevap vermiştim:

"Paşam, ortada ananevi bir dostluk yoktur. Yalnız müşterek hareketlere Fransız muharrirleri ananevi dostluk vasfını vermişlerdir. Mesela Kırım Harbi'nde olduğu gibi..

"Aferin bu hakikaten böyledir. Maalesef Türk'ün ananevi dostu yoktur. Menfaatler müşterek olunca Avrupalılar hemen ananevi dostluk ismini vermişlerdir" buyurmuşlardı.

DR. SAMİH NAFİZ TANSU
Cumhuriyet Gazetesi, 28 Haziran 1933

ÖLMEYİ GÖZE ALMAK

Bir gün Müslüman memleketlerinden birinde (Mısır'da) bağımsızlık davası için çalışan liderlerden biri, Mustafa Kemal'i görmeye gelmişti. Kendisine:

- Bizim hareketin de başına geçmek istemez misiniz? diye sordu. Olabilecek şey değildi ama, insan yoklamalarını pek seven Mustafa Kemal:

- Yarım milyonunuz bu uğurda ölür mü? diye sordu. Adamcağız yüzüne baka kaldı:

- Fakat paşa hazretleri yarım milyonun ölmesine ne lüzum var? Başımızda siz olacaksınız ya... dedi.

- Benimle olmaz, beyefendi hazretleri, yalnız benimle olmaz. Ne zaman halkınızın yarım milyonu ölmeye karar verirse o vakit gelip beni ararsınız.

FALİH RIFKI ATAY
Çankaya, S.398

BAYRAĞA SAYGI

ATATÜRK İzmir’in kurtuluşunda halkın coşkun gösterileri arasında kalacağı evin önüne gelip de kapının önüne serilmiş bayrağı görünce durdu: Bu, ipekten kocaman bir Yunan bayrağı idi. Üzerine basılarak geçilecek bir yol halısı gibi serilmişti. Kapıdaki kalabalık halk yalvarıyordu:

- Buyurunuz, geçiniz. Bizim öcümüzü alınız! Yunan kralı, bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak girmişti. Siz lütfedin. Bu karşılıkla o lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir.

ATATÜRK, o yerde serili bayrağın önünde, bulunduğu noktada kaldı. Çevresindekilere tatlılıkla baktı.

- O geçmişse hata etmiş. Bir ulusun bağımsızlık simgesi olan bayrak çiğnenmez. Ben onun yanlışını tekrar edemem.

Bayrağı yerden kaldırttı, bembeyaz mermerlere basarak içeri girdi.

RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN
Atatürk'ü anlamak, Arif H. Par – M. A. Önen; S. 106.

ATATÜRK VE TRİKOPİS

Büyük Taarruz esnasında Gazi'nin yanında bulunan arkadaşlar, Yunan Kuvvetleri Komutanı General Trikopis'in Başkomutan çadırına nasıl getirildiğini şöyle anlattılar:

Trikopis, diğer esir kolordu ve tümen komutanları ile birlikte Gazi'nin huzuruna çıkarıldıkları zaman, hepsi çok heyecanlı ve bitkin halde imişler. Gazi, bunları oturtmuş, kendilerini teselli için bu gibi yenilgilerin tarihte örnekleri olduğunu, sevk ve idareyi eksiksiz yapmış iseler vicdanen rahat olabileceklerini söylediği zaman, Trikopis:

- Askerî görevimi tamamen yaptığıma eminim. Fakat asıl görevimi malesef yapamadım, diye intihar edemediğini anlatmak isterken, Gazi:

- O size ait bir düşüncedir, diye sözünü kesmiş ve harita üzerinde:

- Şurada bir tümeniniz vardı. Niçin onu şuraya almadınız? Filân yerdeki kuvvetlerinizi falan yere sevk etseydiniz daha iyi olmaz mıydı? gibi bazı eleştiriler yapmış, Trikopis:

- Ben öyle hareket etmek için emir verdim. Fakat

(yanındaki kolordu komutanını göstererek) bu yapamadı, demiş.

Bu görüşmeler olurken esir komutan yavaşça yanında bulunan subaylarımızdan birine:

- Bizim ile konuşan bu general kimdir? diye sormuş, subay:

- Başkomutan Mustafa Kemal! deyince adam hayrete düşmüş:

- Şimdi anladım biz niçin mağlûp olduk! Bizim Başkomutan İzmir'de vapurda oturuyordu! diyerek derdini dökmüş.

MUZAFFER ERENDİL
İlginç Olaylar ve Anekdotlarla Atatürk, S. 43

SAKAL ÜZERİNE

Atatürk Amasya ziyaretinde.. Vali konağında yörenin ileri gelenleri ile sohbette. Bir ara tam karşısında oturan birine takılır gözleri. Yaşı ellinin üzerinde bu adam beline kadar inen sakalıyla Atatürk'ün dikkatini çeker. Ata, yanındaki valinin kulağına eğilip sorar:

- Kimdir bu? Vali yanıt verir:

- Efendim kendisi Şıh'tır. Yörede çok hatırlısı vardır. Atatürk Şıh'ı yanına çağırır ve:

- Bak baba, imanın ölçüsü sakalın boyunda değildir. Şunu rica etsem de en azından Peygamber efendimizinki gibi kısaltsan der ve eliyle de boyun altı hizasını gösterir. Şıh:

- Emrin olur Paşam diyerek yerine çekilir.

Aradan zaman geçer, bir akşam Atatürk Amasya'daki Şıh'ı hatırlar ve Vali'yi telefonla arayıp durumu sorar. Vali nasıl söyleyeceğini bilememekle birlikte Şıh'ın sakal boyunda en küçük bir kısalma bile olmadığını, aksine kimselere el sürdürmediğini anlatır. Atatürk telefonu kapatır, kağıdı kalemi eline alır ve az sonra yaverini çağırıp, yazdığı yazıyı Amasya Valiliği'ne tebliğ etmesini ister.

Ertesi gün Amasya'dan bir haber gelir ki Şıh Efendi Ata'yı görmek üzere Ankara'ya doğru yola çıkmıştır diye ...

Şıh gelir, Ata'nın karşısına çıkar. Sakal tamamen kesilmiş, sinekkaydı bir tıraş olunmuş, saçlar kısaltılmış, kılık kıyafet baştan sona değiştirilmiş, bambaşka bir görünüme bürünülmüştür. Atatürk'ün mesai arkadaşları bu değişimi anlayamaz ve Ata'ya sorarlar:

- Aman Paşam, o Şıh ki sakalına el dahi sürdürmezdi, siz ne ettiniz de kökünden kesmesini sağladınız?

Ata gülümser, sonra da yanındakilere dönüp:

- Dün akşam Amasya Valiliği'ne bir yazı gönderdim ve Şıh'ı Afyon'a vali atadığımı bildirdim der. Ardından da yeni bir yazı hazırlayıp nazırına bu yazıyı da Şıh'a vermesini söyler. Yazıda şöyle yazmaktadır:

- İnancın ölçüsünün sakalda olmadığını anladığına

sevindim. Valilik meselene gelince, bugün koltuk uğruna kırk yıllık sakalından vazgeçebilen yarın başka şeyler için milletinden bile vazgeçebilir. Seni böyle bir ikileme mahkum bırakmayalım.

Kal sağlıcakla...

İBRAHİM SARI
Atatürk'ün Anıları, S. 147-148

BİR GÜN ATATÜRK GİZLİCE KÖŞKTEN KAÇTI

Yüzyıllar, Türk halkı içerisinde en çok Türk köylüsünün ezilmişliğine tanıklık etmiştir. Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi, gerçek üretici olan köylüdür diyen ATATÜRK, köylünün ihmal edilmişliğini bir türlü kabullenememiştir. Yapılmış olan haksızlıkları 1 Mart 1922'de Büyük Millet Meclisinde yaptığı bir konuşmada şöyle dile getirmiştir:

"Efendiler!... Yedi yüzyıldan beri dünyanın çeşitli ülkelerine göndererek kanlarını akıttığımız, kemiklerini topraklarında bıraktığımız ve yedi yüzyıldan beri emeklerini ellerinden

alıp savurduğumuz ve buna karşılık her zaman aşağılama ve alçaltma ile karşılık verdiğimiz ve bunca özveri ve bağışlarına karşı iyilik bilmezlik, küstahlık ve zorbalıkla uşak durumuna indirmek istediğimiz bu soylu sahibin önünde büyük bir utanç ve saygıyla gerçek durumumuzu alalım."

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ATATÜRK bu sözlerinin takipçisi olmuştur. Devletin her kuruşa muhtaç olduğu kuruluş döneminde devlet bütçesinin yarısını oluşturan aşar vergisini kaldırarak köylüyü vergi yükünden kurtarmış, örnek çiftlikler kurmak, ucuz kredi vermek, tohum dağıtmak, üretime yönelik eğitimi köylünün ayağına götürmek gibi hizmetlerle de yüzyılların haksızlıklarını biraz olsun gidermek için çalışmıştır. Mesajı değiştirilmeden kısaltmalar yapılarak verilen aşağıdaki anekdot; Türk köylüsünün geçmişteki durumunu ve ATATÜRK'ün bu konudaki bakış açısını yansıtan düşündürücü bir örnektir:

Yıl 1936 ATATÜRK, Selânik günlerinde çocukluk arkadaşı olan Nuri Conker ile birlikte bir gün köşkten gizlice bir otomobille ayrılır. Yolda, otomobilin tentesini de açtılar. Güzel bir eylül sonu akşamı; sonbaharın tadını çıkararak, Çekmece'ye doğru gidiyorlardı. Hava ılıktı, görüntü güzeldi ve her şey düzeninde işliyordu. Birden ATATÜRK'ün gözleri akşam güneşi altında çift süren bir köylüye takıldı.

Yaşlı bir adamdı bu. Ama sapanın sapına iyice yapışmış, toprakları yavaş yavaş deviriyordu. Fakat çiftin bir yanında öküz, bir yanında merkep vardı. Eşit güçlerle çekilmediği için sapan yalpa vuruyordu. ATATÜRK şoföre:

- Dur!... dedi.

İndiler. Çift süren köylü yoldan uzak değildi. ATATÜRK elini arka cebine götürüp sigara tabakasını çıkardı; sonra

köylüye seslendi:

- Kolay gelsin ağa!... Köylü bu sese başını çevirmeden karşılık verdi:

- Eyvallah, eyvallah... ATATÜRK, baştan seslendi:

- Ateşin var mı, ateşin? Bu kez köylü sesten yana döndü. ATATÜRK elindeki yanmamış sigarayı gösteriyordu...

- Tiryakisin bey galiba? Tiryaki, tiryakinin hâlinden anlamalı...

- Eh... Kirbiti unutmuşuz da...

ATATÜRK bir sigara uzattı, köylü de çakmağı çakıp fitili ateşledi. Tatlı bir yanık kokusu tüten fitilden sigaraları yaktılar. ATATÜRK:

- İşler nasıl ağa? dedi. Bu yıl mahsulden yüzünüz güldü mü? Köylü isteksiz isteksiz konuştu:

- Tanrı'nın gücüne gitmesin ama bey, bu yıl yufkaydı mahsül. Kabahatin acığı bizde, acığı yukarıda! -Parmağıyla gökyüzünü gösteriyordu

- Biz geç davrandık, yukarısı da rahmeti esirgedi, böyle işte...

- Bakıyorum, sapanın bir yanında öküz, bir yanında merkep koşulu. Öküzün yok mu senin?

- Var olmasına var ya, hıdırellezde vergi memurları sattılar...

- Hiç vergi memuru köylünün üretim aracını satar mı?

Olmaz böyle şey! Muhtara şikâyet etseydin... Köylü güldü:

- Muhtar başında deel miydi memurun a bey? ATATÜRK dudaklarını kemirerek konuştu:

- Sen de kaymakama gitseydin! Köylü iyice güldü:

- Sen de benle gönül mü eyleyon beyim, kaymakamın habarı olmadan bizim buralarda kuş bile uçmaz. Geçti o eski devirler. Şimcik ATATÜRK'ümüz var başımızda!

ATATÜRK konuşmayı sürdürdü.

- E peki İstanbul şuracıkta... Gideydin valiye anlataydın derdini... Onun işi bu değil mi?...

- Bırak şu sagari allâsen, biz onun buralardan çok gelip geçtiğini gördük. Yakasına yapışsak, acep derdimizi duyurabilir miyiz?

ATATÜRK iyice giyinmişti! Ama köylünün konuşması da çok hoşuna gidiyordu. Sordu:

- Adın ne senin ağa?...

- Halil... Köylük yerde sorsan, Halil Ağa derler...

- Peki Halil Ağa, bu senin işin beni bayağı meraklandırdı. Benim bildiğime göre, bir çiftçinin üretim aracı elinden alınmaz. Sen aldılar diyorsun... Hadi, kaymakam şöyle, vali böyle diyelim, e peki bir Başvekil İsmet Paşa var bilir misin?...

- Bilmez olunur mu beyim!...

- Tamam öyleyse, hemen her hafta İstanbul'a geliyor,

Florya Köşkü'ne iniyor. Köşk de şuracıkta... Bir gün kapıda bekleseydin de derdini dökseydin ona... Her hâlde çaresini bulurdu.

- Sen benim konuşmamdan hoşlaştın, gönül eyliyon galim. Ama bak şinci tutalım gittim vardım; beni o kapıya komazlar ya... Tutalım kodular koskoca İsmet Paşamıza göstertmezler ya! Tut ki gösterdiler, ya ona hâlimi nasıl yanacağım hele; o sağarın sağarı, hiç işitmez canım!

- E peki, bakalım bu dediğime ne bulacaksın! Demin, ATATÜRK'ümüz var başımızda dedin ya...O da koca yaz şuracıkta oturup duruyor. Gitseydin, çıksaydın önüne, anlatsaydın hâlini. O da seni yüzüstü bırakacak değildi ya!... Köylü iyice keyiflenmiş, keh keh gülüyor, karşısındakinin bilmezliğine acımış gibi bakıyordu:

- Sen ne diyon bey?..Mustafa Kemal Paşa ATATÜRK'ümüzün yüzünü görmek için peygamber gücü gerek... Temin dedik ya, tut ki gördük, yiyip içmekten, işinden, gücünden başını kaldırıp bizim öküzümüzün arkasından mı seyirtecek?...

ATATÜRK köylünün omzuna elini koyarak:

- Senden hoşlandım Halil Ağa, dedi. Bir gün köyüne de gelir, bir ayranını içerim. Açık yürekli bir vatandaşsın. Ama yine de sana söylüyorum, hakkını kimsede bırakma, ara!...

Dönüp arabaya bindiler. Halil Ağa, onları uğurluyordu:

- Meraklanma beyim, evellallah heç kimse bizim hakkımıza el değdiremez. Devlet borcudur, ödenecek!... Ekime geç davranmışın gök rahmetini esirgemiş, dinler mi devlet baba?... Helâl olsun!...

Otomobil hareket etti. Bir süre gittiler, sonra ATATÜRK Nuri Conker'e:

- Bir uygun yerden dönelim, tadı kaçtı bu işin! dedi. Döndüler. ATATÜRK susuyor, düşünüyor, sigara üstüne sigara yakıyordu. Yüzünde ince bir keder vardı.

- Yahu çocuk, şu Halil Ağanın vergi borcundan öküzünü satmışız, merkeple çift sürüyor; hâlâ da "devlet baba" diyor. Ne mübarek millet bu millet!...

ATATÜRK yavere:

- Şimdi, dedi, İstanbul'da ne kadar bakan, milletvekili varsa, bunların hepsini telefonla bulacaksın! Bu akşam kendilerini yemeğe bekliyorum. Ayrıca Vali Muhittin Üstündağ ile, Başvekil İsmet Paşayı bul, onlara da haber ver. Yaver odadan çıktı. ATATÜRK Nuri Conker'e döndü:

- Beri bak Nuri!... Şimdi sen de bizim çıktığımız araba ile çıkıp o Halil Ağayı bulacaksın. Ona benim kim olduğumu söyleme. Tüccar, zengin bir adam falan dersin. Seni sevdi, sana öküz alıverecek diye bir şeyler söyle, kandır. Kuşkulandırmadan al gel buraya.

O akşam ATATÜRK'ün sofrasında Başbakan İsmet İnönü, bakanlar, milletvekilleri, İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ yirmi beş kişi kadardılar. ATATÜRK bir ara:

- Bu akşam soframıza "Efendimiz gelecek" dedi. Kendisine nasıl davranacağınızı görmek isterim!...

Halil Ağa kapıdan görününce. ATATÜRK ayağa kalktı. Kalkması ile bütün sofra gür diye ayağa kalkıştılar. ATATÜRK:

- Hoş geldin Halil Ağa! dedi. Sonra masadakilere dönüp tanıttı. İşte beklediğimiz efendimiz!

Conker, Halil Ağayı ATATÜRK'ün sağ başına oturttu, kendisi de ayrılan sandalyeye geçti. ATATÜRK sofradakilere, o gün köşkten Conker'le birlikte nasıl çıktığını, Halil Ağayı, bir yanında öküz, bir yanında merkeple çift sürerken nasıl gördüğünü sigara yakmak bahanesiyle nasıl kendisiyle konuştuğunu ayrıntılı bir biçimde anlattıktan sonra:

- Efendimizin hâlini gördünüz beyler? Devlet size böyle davransa, ne yaparsınız? Mübarek millet bu, adam millet! Şimdi onun karşısında "adam olmak" bize düşüyor.

Sofrada kesin bir sessizlik vardı. Gözler ATATÜRK'e dönmüştü.

- Halil Ağanın öküzünü satıp üretimi aksatan kanunu ya biz yaptık, ya da bizim yaptığımız kanun yanlış yorumlanarak Halil Ağanın öküzünü satıyor. İkisi de bence bir... Böyle bir kanun yaptıysak, memleket çıkarlarına aykırıdır, nasıl yaparız? Eğer yaptığımız kanun böyle yorumlanıyorsa hükûmet nasıl bir yönetim içindedir?

Sonra unutmayın ki, olay İstanbul'da geçiyor. Bunun Van'ıvar. Bitlis'i var. Kıyı bucak ilçesi var, acaba oralarda neler oluyor? Bu çark iyi dönmüyor beyefendiler! Biz cumhuriyeti süs olsun diye yapmadık; halktan yana bir idare kurmak için yaptık. Hükûmetin müfettişleri var, valileri var, kaymakamları var, bunlar Halil Ağanın öküzünü vergi borcundan satıyorlar. Yaptıklarının ne demek olduğunu elbette bilmeleri gerekli... Bunlar, size hiçbir şey söylemiyor, Halil Ağanın öküzünü satıp vergi gelirini şişkin göstermeye çalışıyorlar!... Ne demektir bu?

Biz cumhuriyeti anlatamamışız beyler, bundan bu çıkıyor...

İSMET BOZDAĞ
Atatürk'ün Fikir Sofrası, S. 23-45

DR. REŞİT GALİP VE ATATÜRK

Bildiğiniz gibi Atatürk, akşam yemeklerine ülkenin o günkü ünlü bilginlerini, sanatçılarını, yazarlarını, komutanlarını, devlet adamlarını davet eder, geç vakitlere kadar ülke ve dünya sorunlarını tartışırdı. 1931'in Ağustos gecelerinden birinde, Dolmabahçe Sarayı'ndaki yemekte bulunanlardan biri de milletvekili Dr. Reşit Galip'tir.

O gece Millî Eğitim Bakanı Esat Mehmet Bey, kız öğrencilerin kısa etek, kısa çorap ile kısa kollu gömlek giymelerini uygun bulmadığını, bu nedenle daha kapalı giyinmelerini bir genelge ile okullara duyuracağını söyler. Bunun üzerine Dr. Reşit Galip:

"Yanlış düşünüyorsunuz beyefendi! Bu bir gericiliktir. Kadınlar eski durumda yaşayamazlar. Devrimlerden en önemlisi, kadınlara verilen haklardır. Başka türlü batılılaşmakta olduğumuzu iddia edemeyiz. Bu kokuşmuş kafayla devlet yürümez!" demesi üzerine, Mustafa Kemal'in kaşları çatılır:

"Sözlerinizde hoşgörülü, ölçülü olunuz." uyarısına karşın, Dr. Reşit Galip:

"Devrimci devrimcidir. Devrimci olmayan da devrimci

değildir. Kişiler bir yaştan sonra ister istemez tutucu olurlar. Meclis’te bunca genç, idealist, bakanlık yapacak yetenekte insan varken, böyle yaşlı kimseleri Millî Eğitim Bakanı yapmak hatadır." diye devam edince, Gazi’nin kaşları iyice çatılır. Yaşlı ve deneyimli Millî Eğitim Bakanı Esat Mehmet, geçmişte Mustafa Kemal’in öğretmenidir çünkü,

Gazi'nin: "Esat Bey yeteneklidir. Davamıza inanmıştır, benim hocamdır. Beni okutmuş olması, sence bir değer taşımıyor mu?" sorusuna Dr. Reşit Galip:

"Kusura bakma Paşam, taşımıyor! Okuttukları içinde sizin gibi bir devrimci çıkmış ama, kim bilir nice tutucu da çıkmıştır." cevabını verir.

Mustafa Kemal: “Bu masada hocama ve bir Millî Eğitim Bakanı’na hakaret etmenize izin veremem.” diye çıkışır. Bunun üzerine, Dr. Reşit Galip;

“Devrimleri korumak için sizden izin istemiyorum. Hatayı yapan siz de olsanız, sizi de eleştiririm." diye devam eder . Gazi Mustafa Kemal;

“Yoruldunuz, biraz dinlenseniz iyi olacak. Buyurun, biraz istirahat edin!..” diyerek, nazikçe sofrayı terk etmesini ister Dr. Reşit Galip’in. Herkes bu saygısız milletvekili’nin (!) hemen kalkıp gideceğini beklerken, o;

“Burası sizin değil, milletin sofrasıdır. Milletin işlerini görüşüyoruz. Burada oturmak, sizin kadar benim de hakkımdır…” demesin mi?

Böyle bir durumda, siz Mustafa Kemal’in yerinde olsaydınız ne yapardınız bilemeyeceğim, ama o büyük insan;

“Öyleyse, biz kalkalım!” diyerek gerçekten sofrayı arka-

daşlarıyla birlikte terk eder. Mustafa Kemal, sabah uyandığında, Genel Sekreteri Tevfik Bıyıklıoğlu'ndan Dr. Reşit Galip'i sorar. Bıyıklıoğlu, Dr Reşit Galip'in Ankara'ya gidecek kadar borç para istediğini, bunun üzerine 25 lira verdiğini söyler. Gazi;

"Bu durumda olan bir arkadaşa 25 lira mı verilir? Bari benim hesabımdan birkaç yüz lira verseydin… Adamın parası yokmuş, baksana!.. Cebinde beş parası yok ama karakterinden hiç taviz vermiyor. Parası yok ama, cesareti var..." der.

Birkaç ay sonra, Reşit Galip'in Ankara Radyosu'nda bir konferans vereceğini duyunca, o akşam hiç kimseyi çağırmaz ve sofra kurdurmaz. Radyoyu açarak konferansı bekler. Konu: "Halkevleri ve Devrimler" dir. Der ki Reşit Galip;

"Devrimlerimiz, Türk milleti'nin çektiği uzun çileler sonucu elde edilen denemelerimizin fikir haline gelmiş kesin inancıdır. Her yerde, herkese ve her şeye karşı onları savunacağız. Gerekirse babalarımıza, çocuklarımıza karşı bile…" (*)

Bu sözleri duyan Mustafa Kemal, rahatlamış olarak kalkar radyonun başından.

Birkaç gün sonraki sofrasında Dr. Reşit Galip'i sağına, MEB Esat Mehmet'i de soluna oturtur. Bir ara Doktor'un kulağına eğilip; "Yarın, Millî Eğitim Bakanı'sın!" diye fısıldar.

1933'teki "üniversite reformu"nu gerçekleştiren, Atatürk'ün yüzüne karşı; "Devrimleri korumak için sizden izin istemiyorum. Hatayı yapan siz olsanız, sizi de eleştiririm." diyebilen bu insandır işte!

(*) Bu yazı, “Atatürk’ün “Fikir Fedaisi” Dr. Reşit Galip” adlı eserden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Em. P. Alb. NURİ ERKOCA
Birlik Dergisi, Sayı 191

Not: Reşit Galip aynı zamanda Cumhuriyet'in 10. yılından başlayarak okullarda okutulan andımızın yazarıdır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Milli Kütüphane ile İlimler ve Sanatlar Akademisi'nin kurulması onun bakanlık döneminde kararlaştırılmıştır. Bakanlığı dönemindeki en büyük dönüşüm 1933 yılındaki Üniversite Reformu'dur. İstanbul Darülfünunu'nun çağdaş bir üniversiteye dönüştürülmesi kararı 1931'de verilmişti. Kararın uygulaması yine onun bakanlığı sırasında gerçekleştirilmiştir.

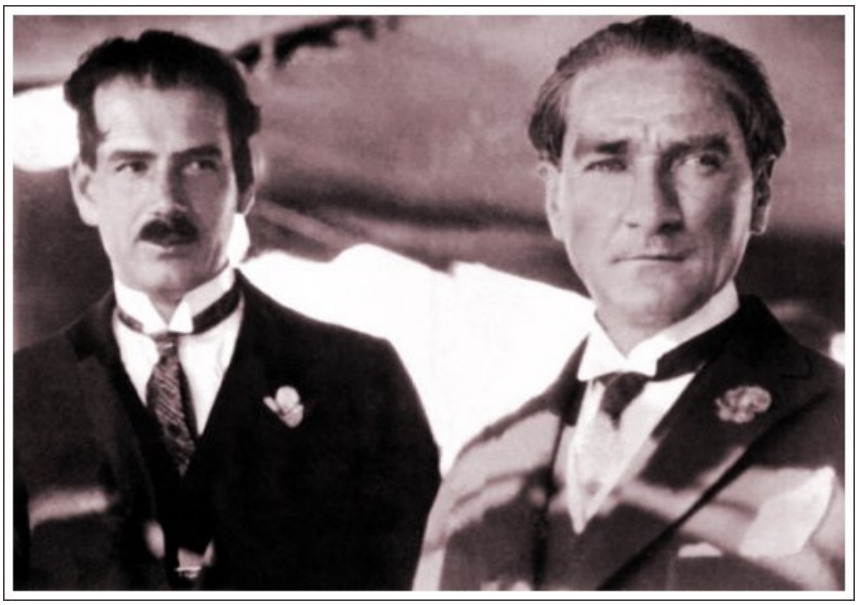

NEDEN CUMHURİYET SAVCISI?

Neden savcılar için “cumhuriyet savcısı” resmi sıfattır?

“Cumhuriyet başbakanı, cumhuriyet bakanı, cumhuriyet milletvekili, cumhuriyet müsteşarı, cumhuriyet valisi / kaymakamı, cumhuriyet emniyet müdürü” denmiyor da, neden savcılar “cumhuriyet savcısı”dır?

Bu sorunun cevabı “hukuk devletinin varoluş güvencesidir.” Kökü, Atatürk’lü yıllarda “hukuk inkılabı (devrimi)“ sürecine uzanır.

Şöyle ki:

Hukuk devrimi sürecinde yeni yasalar çıkarılırken bu çalışmanın başında dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt vardı.Taslaklarda “savcılar” için “cumhuriyet savcısı” ifadesinin yer alması dikkat çekti.

Tepki de gösterildi.

“Neden büyükelçi, müsteşar, vali, emniyet müdürü, yargıç için -cumhuriyet- sıfatı yok da sadece savcılar için olacak?”

Bu tartışmalar Atatürk’ün huzuruna da taşınır.

Atatürk, Adalet Bakanı Bozkurt’tan “izah etmesini” ister.

Bozkurt bütün zamanlara ışık olacak açıklamasını yapar:

“Devletin her kademesinde olanlar yanlış yapabilirler. Hukuk dışına çıkabilirler. Onlara millet, devlet ve ikisini de kucaklayan cumhuriyet adına hesap soracak olan savcılardır. Onun içindir ki sadece savcılar için -cumhuriyet savcısı- denilmelidir.”

Atatürk bu izahtan memnun kalır.

Onayını 3 kelimeyle ifade eder:

“Devam et Bozkurt...”

.....

Savcılara “cumhuriyet savcısı” unvanının verilmesi ve bu

unvanın içinin de “yetkiyle” doldurulması işte böyle başlamıştır. Günümüzde de hatırlanmasında -merhum İsmet İnönü’nün söylemiyle- sayılamayacak kadar çok yarar var.

.....

Bir süredir “cumhuriyet savcısı” ifadesinin gerektirdiği sorumluluk ve özen çizgisinde kırılmalar yapan savcılarımız olmadı mı?

Bu soruya -ne yazık ki- gönül rahatlığıyla “evet” cevabını veremeyiz.

Hepimizin bildiklerini tekrarlamıyorum.

İktidarın sesi bile kimlerin ve hangi kurumların “kumpasa geldiğini” daha yeni itiraf etti.

Ancak...

“Suimisal, misal olamaz. (Kötü örnek, örnek olamaz.)”

Savcıların, “cumhuriyet savcısı” görevlerini içi dolu, tam yetki ve sorumlulukla yapabilmeleri için yolları açık olmalıdır.

Hukuk devletinin güvencesi budur.

“Savcı, avukat (savunma hakkı kutsaldır), yargıç” Anayasa’daki “bağımsız yargıyı” birlikte oluştururlar.

.....

Ortalık toz duman olduğu için “somut olayları” değil “olması gerekeni” yazdım.

İsimlerle, aidiyetle, taraflarla işaretlenmiş yol haritaları bir yere götürmez.

Hukukun temel ilkelerinin aydınlattığı yol güvenlidir.

GÜNERİ CIVAOĞLU
Milliyet Gazetesi, 27 Aralık 2013

GEÇMİŞ OLSUN

Karşısında kim olursa olsun, milletinin-devletinin haysiyet ve itibârını alâkadar eden mevzularda seremoniyi aşarak hakikatleri ders verir gibi konuşmak yiğitliği Atatürk'le devlet literatürüne girmiştir.

Size bin-bir örnekten bir tekini anlatayım:4 Ekim 1933'de Dolmabahçe Sarayı'nda, İstanbul'a gelen Yugoslavya Kralı İkinci Aleksandr ile Kraliçe Mary'yi kabul etmiş, aynı akşam şereflerine ziyafet vermişti. Baş başa kaldıklarında Yugoslav Kralı: "Size bir hakikati anlatmak isterim: 1919'da İngilizler, Ege sahillerinizin işgali için Yunanlılardan evvel bana müracaat ettiler. Çok câzib teklifler de yaptılar. Fakat

ben reddettim. Ekselânsınızı tanıdıktan sonra bu kararımın doğruluğunu bir daha anladım." dedi.

Bir başkası olsa ne yapardı?

Teşekkür ederdi değil mi?

Hayır! Yugoslav Kralı cümlesini tamamlayıp cevab bekler gibi tavır alınca, Atatürk ayağa kalktı, bunun üzerine kral da kalkmıştı. Ona bir iki adım attı ve dudaklarında kendisine çok yakışan anlamlı tebessümü ile elini uzattı:

"Geçmiş olsun Majeste.." dedi.

Çünkü Mustafa Kemal'in, kendisine İstanbul Rumları şivesi ile KOSTİ dediği Yunan Kralı Konstantin, ordusu denize döküldükten sonra taç ve tahtını kaybetmişti.

CEMAL KUTAY
Atatürk Olmasaydı, S. 106-107

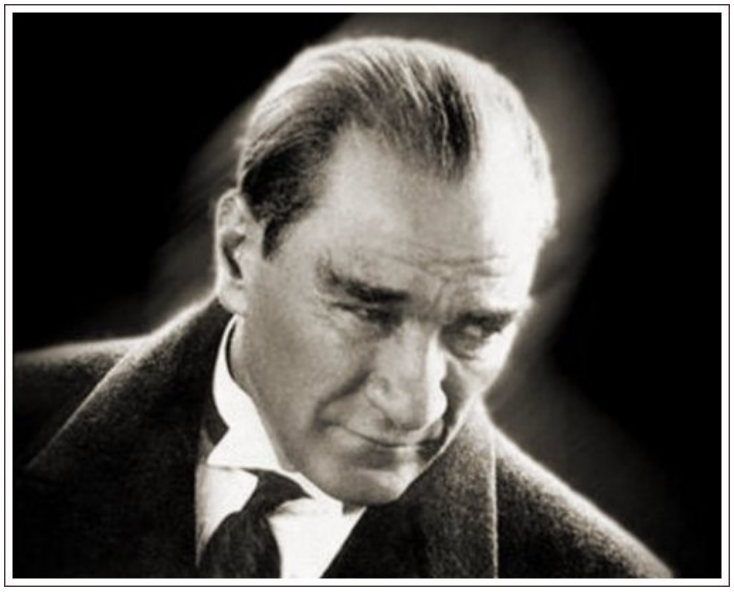

NE İŞİ VARMIŞ?

Cumhuriyet'in ilanından sonra, İstanbul'da bir resepsiyon verilir. Tüm dünya ülkelerinin elçileri ve ataşeleri de davet edilir. Davet güzel bir sekilde devam etmektedir fakat İngiliz ataşesi olan binbaşının bakışları Mustafa Kemal'in gözünden kaçmaz. Bütün davet boyunca kendisine dik dik bakmıştır ve bakmaya devam etmektedir. Ne olduğunu öğrenmek için yaverini gönderir.

Yaver döndüğünde Mustafa Kemal'e şöyle der:

"Paşam, kendisine neden ters bir tavır takındığını sordum, o da bana Mustafa Kemal'in Çanakkale'de babasını öldürdüğünü söyledi. Bunun uzerine Mustafa Kemal şöyle der:

"Git sor bakalım, babasının Çanakkale'de ne işi varmış ?"

KAHRAMAN YUSUFOĞLU
Atatürk'ten Hatıralar 2, S.35-36

UŞAKLIĞI ÖĞRETEMEDİM!

İngiliz Kralı Sekizinci Edward, İstanbul'a ATATÜRK'ü ziyarete geldiği zaman, ATATÜRK kendisine bir akşam ziyafeti vermişti. Ziyafetten önce:

- Bana İngiltere sarayında verilen ziyafetler ne şekilde olur, onu bilen birisini yahut bir aşçı bulunuz!... dedi.

Sonunda İngiliz sofra merasimini bilen bir kişiden öğrenerek sofrayı o şekilde düzene koydular... Akşam kral sofraya oturunca kendisini kral sarayında zannederek memnun oldu. ATATÜRK'e dönerek:

- Sizi tebrik eder ve size teşekkür ederim. Kendimi İngiltere'de zannettim, diyerek memnuniyetini bildirdi.

Sofraya hep Türk garsonlar hizmet etmekte idi. Bunlardan bir tanesi heyecanlanarak, elindeki büyük bir tabakla birdenbire yere yuvarlandı. Yemekler de halılara dağıldı. Misafirler utançlarından kıpkırmızı kesildiler. Fakat ATATÜRK krala eğilerek:

- Bu millete her şeyi öğrettim, fakat uşaklığı öğretemedim, dedi.

Bütün sofradakiler ATATÜRK'ün zekâsına hayran oldular. ATATÜRK garsona da "Görevine devam et." emrini verdi.

NİYAZİ AHMET BANOĞLU
Nükte ve Fıkralarla Atatürk, S. 188-189.

BURADA EV SAHİBİ BİZİZ

İstanbul'un işgal günleri; başta General Harrington olmak üzere bir kısım işgal kumandanları Pera Palas Salonu'nun bir köşesinde otururlar. Mustafa Kemal nedense dikkatlerini çeker. Kim olduğunu soruştururlar. Mustafa Kemal denir.

Onlar için Mustafa Kemal Birinci Dünya Savaşı'nın en ünlü şahsiyetlerinden biridir. Yabancı dillerde Çanakkale Harpleri'nden bahseden ve daima Mustafa Kemal'in isminde düğümlenen kitaplar, yazılar, o zaman bile bir kitaplığı doldururdu.

Kendisine haber göndererek masalarına davet ederler. Ama Mustafa Kemal'in cevabı hem nazik, hem kesindir:

– Burada ev sahibi olan biziz. Kendileri misafirdirler. Onların bu masaya gelmeleri gerekir.

Olaylar Ve Atatürk, Mehmetçik Vakfı Yayınları, S. 68-69

VATAN ELDEN GİDERSE

ATATÜRK, Kurtuluş Savaşı için Anadolu'ya geçtikten ve Erzurum Kongresi'ni yaptıktan sonra Sivas'a dönmüş, orada ikinci kongreyi açmıştı. Bu sırada lise binasında yatıyor; çalışıyor, toplantılar yapıyordu. En basit ihtiyaçlarını bile temin edecek hâlde değildi; bazı geceler sabahlara kadar küçük petrol lâmbasının cılız ışığında çalışıyordu.

Bir aralık lise binasına baskın yapılacağı ve ATATÜRK'ün yakalanıp asılacağı hakkında şehirde haberler dolaşmaya başladı.

ATATÜRK'ün hizmetini basit fakat temiz ruhlu, fedakâr bir Türk genci yapıyordu. Bu delikanlının babası gizli ve sık sık geliyor; oğluna:

- Etme, eyleme; evine dön; bugün yarın şehir basılacak; Mustafa Kemal ve arkadaşları yakalanacak. Onlar her şeyi göze almışlar; sen aileni düşün, diyordu.

ATATÜRK bu geliş gidişin farkına vardı; bir gün delikanlıyı yanına çağırdı ve sordu:

- Sık sık sana gelen kimdir?

- Babam!...

- Ne istiyor?

Delikanlı her şeyi anlattı. O zaman ATATÜRK, ona doğru biraz daha ilerledi; elini omzuna koydu ve dedi ki:

- Hizmetinden memnunum, fakat baba hakkı büyüktür. Mademki razı olmuyor, git! Git, fakat babana söyle ki, vatan elden giderse evlâdın ne önemi kalır?

NİYAZİ AHMET BANOĞLU
Nükte ve Fıkralarla Atatürk, S. 87-88

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE

Mustafa Kemal, 5. Ordu'da Arap ırkından olan askerlere daha özel muamele yapıldığını ve Anadolu çocuklarından daha üstün tutulduklarını gördükçe müteessir oluyordu.

- Osmanlılığın telkin ettiği bu aşağılık duygudan ne zaman kurtulacağız? diyordu. Aynı ıstırabı ben de duyuyordum.

Bir gün, piyade stajını yaptığı Yafa'ya gittim. Piyade acemi

devresi henüz yeni başlamıştı. Çoğunluğu o bölgeden toplanmış olan Arap gençleri teşkil ediyordu. Eğitim kadrosu ise Anadolulu kıta çavuşları olan Türk gençlerinden kurulmuştu. Mustafa Kemal'in bölüğünde alaydan yetişmiş Makedonya Türklerinden yaşlı bir yüzbaşı vardı. Uzun yıllar 5. Ordu mıntıkasında kaldığı halde Rumeli şivesini değiş-tirmemişti. Yüzbaşı, Anadolulu kıta çavuşlarına karşı şiddetli davranıyor, yeni erlere karşı ise lüzumundan fazla müsamaha gösteriyordu. Onların azarlanmasına, hırpa-lanmasına gönlü razı olmuyordu.

Adını bugün pek hatırlayamadığım bu yüzbaşıyı ben de tanıdım. Fena bir adam değildi. Talimlerde, Türkçe bilmedikleri için verilen emirleri anlayamayan bazı erlerin yanlış hareketleri kıta çavuşlarının biraz sert davranma-larına yol açıyordu. Bunu gören yüzbaşı da çavuşları ağza alınmayacak sözlerle haşlıyordu. Bir gün Müfit Kırşehir (Özdeş) dayanamamış:

- Arkadaş, demişti. Senin bu yaptığın hareket doğru değil.

Aynı uyarmayı, daha ciddi olarak Mustafa Kemal de yapmış, fakat bir etkisi olmamıştı. Bana bu bilgiyi veren Mustafa Kemal, bir hafta on gün önce cereyan eden bir olayı şöyle anlattı:

"Bir gün Makedonyalı yüzbaşı, kıta çavuşlarından birini bölük kumandanlığı odasına çağırttı. Müfit'le ben de orada idik. Çavuş sağlam yapılı ve yakışıklı bir Türk delikanlısı idi. Yüzbaşı gencin izzetinefsini kıracak şekilde azarlamaya başladı. Daha ziyade mensup olduğu ırka hücum ediyordu.

- Sen, diyordu, nasıl olur da necip Arap kavmine mensup Peygamber efendimizin mübarek soyundan gelen bu çocuklara sert davranır, ağır sözler söylersin? Kendini iyi

bil. Sen onların ayağına su bile dökemezsin. gibi gittikçe manasızlaşan sözlerle hakaret ediyordu. Sesi yükseldikçe yükseliyordu.

Çavuşun yüzündeki ifadeye baktım. Önce bir babaya duyulan saygının samimiyeti okunan çizgiler sertleşmeye, içten gelen bir isyanın ateşleri gözlerinde okunmaya başladı. Fakat gerçek itaatin sembolü olan her Türk askeri gibi iç duygularını gemlemeye çalıştı. Göz pınarlarında tanelenen yaşlar yanaklarına döküldü. Dayanamadım.

- Yüzbaşı efendi, susunuz! diye bağırdım. Birden şaşırdı. Sözlerinin bizden tasvip görmesini beklediği anlaşılıyordu.

- Yoksa fena bir şey mi söyledim?

- Evet, çok fena hareket ettiniz. Buna hakkınız yok.
Bu erlerin bağlı bulunduğu Arap kavmi birçok bakımdan necip olabilir. Fakat senin de benim de Müfid'in de ve çavuşun da mensup olduğumuz kavmin de büyük ve asil bir millet olduğu asla inkar edilmez bir gerçektir.

Yüzbaşı başını önüne eğdi, utanmıştı."

Çok yıllar sonra bir gün Ankara'da beni de şahit göstererek anlattığı bu hakiki olay karşısında görüşü şu idi:

Bu ve buna benzer hadiseler, Türk aydınlarının kendi kendisini bilmemesinden ve başka milletlerde şu veya bu sebeple üstünlük olduğunu sanarak, kendini onlardan aşağı görmesinden doğmaktadır. Bu yanlış görüşe son vermek için Türklüğümüzü bütün asaleti ve tarihi ile tanımak ve tanıtmak şarttır.

Mustafa Kemal'in, Türk Tarih Kurumu'nu teşkilinin en büyük amilini bu asil düşüncede aramalıdır. Türk milletinin

asaletine, büyüklüğüne bütün Türklerin inanmasını ve bunu iftiharla savunmasını hayatı boyunca gaye bilmiştir. Milletine:

- Ne mutlu Türküm diyene!

Hitabıyla seslendiği zaman, buna bütün mevcudiyeti ve samimiyeti ile inanmıştı.

ALİ FUAT CEBESOY
Sınıf Arkadaşım Atatürk 1, S. 125-128

KÖYLÜ MİLLETİN EFENDİSİDİR

Mahmut Esat Bozkurt, Atatürk'ün Türk köylüsü ile ilgili düşüncelerini şu şekilde anlatmaktadır:

"Bir gece beraber oturuyorduk. Yanımızda Siirt Mebusu Mahmut, şimdiki Macaristan elçimiz Ruşen Eşref, bir de Soysallı vardı. Atatürk, ertesi gün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde okuyacağı nutku hazırlıyordu. Mahmut'la Ruşen Eşref not tutuyorlardı. Atatürk konuşmasının bazı bölümleriyle ilgili olarak ara sıra bana da "Ne dersin?" diye soruyordu. Ben ne diyebilirdim? Hiç...Sonra Atatürk bana

döndü ve:

- Bu memleketin efendisi kimdir? diye sordu.

Ben düşünürken O cevap verdi:

- Türk köylüsüdür.

Ve devam etti:

- Türk köylüsü "Efendi" yerine getirilmedikçe memleket ve millet
yükselemez!.. "

KEMAL ARIBURNU
Atatürk, (Anekdotlar-Anılar), S.157

MADAM CORİNNE'E SÖYLEDİKLERİ

Önce Karlsbad'ta, daha sonra Viyana'da iki ay kadar tedavi gören Mustafa Kemal, o dönemde bir günlük tutmaya başlamış, beş defteri anıları ve düşünceleriyle doldurmuştu. Bazı bölümleri Fransızca olarak yazılan bu günlükte yer

alan en kayda değer notlardan biri, O’nun ileride yapmak istediği kadın hakları devrimine ışık tutar. Mustafa Kemal 6 Haziran 1918 günü, günlüğüne şu notları yazar:

"Türk kadınının Batılı kadınlar gibi toplumda yerini alması lüzumludur! Kadınlar konusunda cesur olalım, vesveseyi bırakalım! Onların beyinlerini ciddi bilim ve fenle süsleyelim! Şeref ve haysiyet sahibi olmalarına birinci derecede önem verelim!"

Mustafa Kemal 27 Haziran 1918 günü, trenle Karlsbad'tan ayrılır. İstanbul'da yine Pera Palas Oteli'ne yerleşerek çalışmalarına devam eder. Vakit buldukça, Bursa Sokağı'ndaki konağa gelir. Yorgunluğunu müzik dinleyerek ve sohbet ederek gidermeye çalışır. Annem, (Madam Corinne'nin kızkardeşi Edith) o günlerde Mustafa Kemal'in ablası Corinne ve kendisiyle yaptığı sohbetlerde en çok üzerinde durduğu konunun kadın hakları ve Osmanlı kadınının eğitimi olduğunu anlatırdı. Büyük bir heyecanla, "Kadını kapatmak, insanlık haklarını elinden almak ne demekmiş?" diyen Corinne'e Mustafa Kemal'in cevabı hep aynı olurmuş:

"Ben de sizinle aynı fikirdeyim! Bu fikre çok uzun zamandır sahibim ve halletmemiz gereken pek çok mesele içinde en önemlilerinden birinin de kadın hakları olduğunu çok iyi biliyorum! Sabır! Bir gün gelecek onlar da haklarına, kişiliklerine kavuşacaklar!"

MELDA ÖZVERİM
Mustafa Kemal ve Corinne Lütfü, S. 369

LATİN ALFABESİNE GEÇİŞ

Yeni Türk alfabesinin ilk şekillerini kendisine götürdüğüm zaman, komisyonun en az beş yıllık bir geçiş dönemi düşündüğünü söylemiştim. Gazeteler önce birer sütunlarını yeni harflerle yayınlayacaklar, yavaş yavaş bu sütün sayısı artacak, nihayet bütün gazeteler yeni harflerle çıkacaktı. Okullar için de buna benzer aşamalı bir geçiş yöntemi düşünmüştük.

Dikkatle dinledikten sonra bir daha sordu:

- Demek beş yıl düşündünüz?

- Evet!

- Üç ay! dedi.

Dona kaldım: Üç ay! Üç ay içinde bütün ülkede yayın Lâtin harfleriyle yapılacaktı. Ekledi:

- Ya üç ayda uygulayabiliriz, ya da hiç uygulayamayız. Sizin gazetelerde Arap harflerine bırakacağınız sütunlar yok mu, onların sayısı bire de inse herkes yalnız o sütunu okur ve beş yıl sonra, tıpkı yarın başlar gibi başlamaya mecbur oluruz. Hele arada bir buhran, bir savaş çıkarsa attığımız adımları da geri alırız, dedi.

Böylece, Lâtin harfleri kabul edildi. Hem de halkın içinde, O'nun oyu alınarak. Atatürk Başöğretmen oldu. Anadolu'yu baştan başa dolaştı. Gezilerinde halka dersler verdi, sınav yaptı. Halk okulları açıldı, bir buçuk milyon cahil insan okuyup yazma öğrendi.

Kemal Arıburnu; Atatürk, Anekdotlar-Anılar, S. 192

SABİHA GÖKÇEN ANLATIYOR

Her fırsatta Orman Çiftliği'ne giden Atatürk, bir gün yanında Sabiha Gökçen ile çiftliğe uğrar. Atlarıyla dolaşırken elinde sopası olan, yüzündeki çizgiler derinleşmiş bir kadına rastlarlar. Atlarını durdurarak kadınla konuşmak isterler.

Kadın da elindeki değneği ile doğrulup Atatürk'e ve Sabiha Gökçen'e bakar. Atatürk attan iner ve ihtiyar kadının yanına yaklaşarak:

- Merhaba nine, der.

Kadın Ata'nın yüzüne bakarak hafif bir sesle:

- Merhaba, der. Atatürk konuşmaya devam eder:

- Nereden gelip nereye gidiyorsun? Kadın şöyle bir duraksayıp:

- Neden sordun ki? Yoksa buranın sabısımın bekçisi mi? Paşa gülümser ve devam eder:

- Ne sahibiyim, ne de bekçisi nine. Bu topraklar Türk Milleti'nin malıdır. Buranın bekçisi de Türk Milleti'nin kendisidir. Şimdi nereden gelip nereye gittiğini söyleyecek misin? Kadın başını sallar…

- Tabii söyleyeceğim. Ben Sincan'ın köylerindenim bey. Otun güç bittiği, atın geç yetiştiği kavruk köylerinden birindenim. Bizim mıhtar buna bir bilet alıverdi. Trene bindirdi. Kodum Ankara'ya geldim. Atatürk meraklanır ve:

- Muhtar niçin Ankara'ya gönderdi seni? der.

Nine devam eder:

- Gazi Paşamızı görmem için. Başını pek ağrıttım da. Benim iki torunum gavur harbinde şehit düştü. Memleketi gavurdan kurtaran kişiyi bir kez görmeden ölmeyeyim diye hep dua ettim durdum. Rüyalarıma girdi Gazi Paşa. Ben de gün demeyip bunları mıhtara anlatınca, o da bana bi bilet alıverip saldı Angara'ya. Geceleyin geldimdi. Yolu neyi de bilmediğimden, işte aşamdan belli höle kendimi ordan oraya vurup duruyom bey, der. Atatürk merakla sorar:

- Senin Gazi Paşa'dan başka bir isteğin var mı?

- Töbe de bey, töbe de! Daha ne isteyebilirim ki? O bizim vatanımızı kurtardı. Bizi düşmanın elinden kurtardı. Şehitlerimizin mezarını onlara çiğnetmedi. Daha ne isteyebilirim ondan? Onun sayesinde şimdi istediğimiz gibi

yaşayıp gidiyoz. Şunun bunun…köpeği olmaktan onun sayesinde kurtulmadık mı? Buralara bi defa yüzünü görmek, O'na sağol paşam demek için düştüm. Onu görmeden ölürsem gözlerim açık gidecek. Sen efendi bi adama benziyon, bana bi yardım ediver de Gazi Paşa'yı nerde bulacağımı deyiver.

Çok duygulanan Atatürk'ün gözleri dolu dolu olur ve Sabiha Gökçen'e dönerek:

- Görüyorsun ya Gökçen, işte bu bizim insanımızdır. Benim köylüm, benim vefalı Türk anamdır bu!...

Sabiha Gökçen attan inerek yaşlı kadının ellerini tutar ve:

- Anacığım, sen gökte aradığını yerde buldun. Rüyalarını süsleyen, seni buralara kadar koşturan büyük insan Gazi Paşa. Yani Atatürk işte karşında duruyor, der.

Köylü kadın bu sözler üzerine şaşkına döner. Elindeki değneği yere fırlatıp Atatürk'ün ellerine sarılır. Görülecek bir manzaradır, ikisi de ağlamaktadır. Yaşlı kadın heybesinden beze sarılı küçük bir çıkın çıkarır. Bu bir köy peyniridir. Bunu Atatürk'e uzatarak:

- Tek hayvanımın sütünden kendi elimle yaptım. Gazi Paşa bunu sana hediye getirdim. Seversen gene getiririm, der.

Paşa hemen bezi açıp peyniri yedikten sonra:

- Çok beğendim, der. Sonra hep birlikte Orman Çiftliği'ndeki köşke giderler. Atatürk oradakilere şu emri verir:

- Bu anamızı alın burada iki gün konuk edin. Sonra köyüne

götürün. Giderken de kendisine üç inek verin. Benim armağanım olsun.

S. ERİŞ ÜLGER
Türk Rönesansı ve Anılarda Gazi Mustafa Kemal Atatürk, S. 93-94

MAHMUT SADİ ANLATIYOR

"Yıl 1923. İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci olduğum sıralar. Okul duvarında bir ilan görüyorum: 'Avrupa'ya talebe yollanacaktır.'

Allah Allah diyorum, ülke yıkık dökük, yıl 1923... Avrupa'ya talebe! Lüks gibi gelen bir şey ama bir şansımı denemek istedim. 150 kişi içerisinde 11 kişi seçilmişiz. Atatürk, benim ismimin yanına, 'Berlin Üniversitesi'ne gitsin,' diye yazmış.

Zaman geldi. Sirkeci Garı'ndayım, trene yürüyorum ama kafam öyle karışık ki...

Gitsem mi kalsam mı, orada beni unutur mu bunlar, para yollarlar mı, gurbet ellerde ne yaparım? Bir an gitmemeye

karar verdim, döndüm. Tam o sırada bir müvezzi ismimi çağırdı: ‘Mahmut Sadi, Mahmut Sadi, bir telgrafın var.’

Telgrafı açtım, aynen şunlar yazıyordu: ‘Sizleri birer kıvılcım olarak gönderiyorum, alev topu olarak geri dönmelisiniz.’ Var mı böyle bir şey? 11 öğrencinin nerede, ne zaman, ne düşünebileceğini hesap edebilen bir lider, dünya lideri olmasın da ne olsun!

Yıl 1923, biz evimizde bir çocuğumuzun huyunu değiştiremiyoruz, tek bir huyunu... Tüm ülkenin huyu değişiyor. Bununla uğraşan bir insan, yurt dışına yolladığı 11 öğrencinin nerede, ne zaman, ne düşünebileceğini hissedebiliyor. Gel de şimdi gitme, git de orada çalışma, dön de bu ülke için canını verme!”

Adam Gibi Adam Diyor ki...
(Tanıtım Bülteninden)

MEVLÜT BAYSAL ANLATIYOR

Çankaya Köşkü'nün bahçesini yapıyordum. Bir gün Atatürk, yaveri ve ben bahçede dolaşıyorduk. Çok ihtiyar ve geniş bir ağaç Ata'nın geçeceği yolu kapatıyordu. Ağacın bir yanı dik bir sırt, diğer yanı suyu çekilmiş bir havuzdu. Ata,

havuz tarafındaki kısma yaslanarak karşıya geçti. Derhal atıldım:

"Emrederseniz derhal keselim Paşam!"

Bir an yüzüme baktı, sonra:

"Yahu" dedi "sen hayatında böyle bir ağaç yetiştirdinmi ki keseceksin!"

İBRAHİM SARI
Atatürk'ün Anıları, S. 18

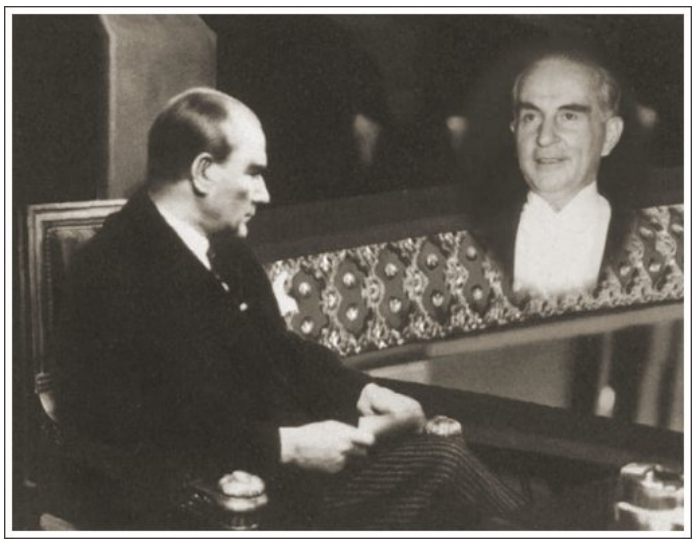

MÜNİR NURETTİN SELÇUK ANLATIYOR

Büyüklüğünde hudut olmayan Atatürk'e ait hatıralarım çoktur. Ancak bunlar arasında bir san'atkar olarak beni son derece mütehassis eden ve ömrüm boyunca asla unut-mayacağım hatıra şudur:

Sık sık yapılan musiki toplantılarından birinde idi. Atatürk mutadı olduğu veçhile, sevdiği şarkıları söyleterek, zevkle dinlerken, belki de misafirlerinden bazılarının alâkasız gibi görünüşlerine dikkat ederek, musiki tarihimize altın harf-

lerle yazılması gereken, şu sözleri söyledi:

"Beyler, içinizden herhangi biriniz günün birinde ya sevki tesadüf veya hakiki liyakatle yüksek mertebelere varıp mebus, müsteşar, vekil, başvekil hatta reisicumhur olabilirsiniz. Fakat sanatkâr olamazsınız. Çünkü bu Allah vergisidir. Ne tesadüf, ne de yıllarca diz çürüterek çalışma ile sanatkâr olunmaz. Bu, Allah'ın nadir kullarına bahşettiği bir nimettir.."

NİYAZİ AHMET BANOĞLU
Nükte ve Fıkralarla Atatürk, S. 385-386

HACER NİNE

Hacer Nine yine bunalmıştı. İçi içine sığmıyordu. Beş gözlü evinin içi yine birkaç gündür zindan kesilmişti. Düşündükçe yüreği yerinden kopuyordu. Yetmiş yaşındaki bu kimsesizlik ona büsbütün koymuştu.

Kocasını Yemen'de kaybetmişti. Bir oğlu Balkanlar'da, ikisi de çöllerde kalmıştı. Bir gelini ile üç torunu vardı. Gelini hastalıktan öldü, torunlarının biri de Büyük Muharebe'de şehit düştü. Birisi İkinci İnönü'den dönmedi. En son torununu da Sakarya'ya gönderdi. Bir gün haber aldı ki en

son delikanlısı da Duatepe Muharebesi’nde öteki ağalarının yanına göçüp gitmiş.

Çok ağladı. Fakat, Sakarya Savaşı kazanıldı haberi gelince ağlaması durdu, gülmeye başladı.

Ondan sonra vakit vakit böyle bunalırdı. Ve her bunalışında çarıklarını çeker, değneğini alır, Ankara’nın yolunu tutardı. Bu sefer de öyle yaptı. Saatlerce yürüdükten sonra ikindide Ankara’ya geldi, doğruca gitti, Büyük Millet Meclisinin kapısı önünde durup çömeldi. Aradan biraz vakit geçti, sordular:

- Nine, ne istiyorsun?

- Hiç, hiçbir şey.

- Ya neden burada duruyorsun?

- Onun gözlerini görmek için çıkmasını bekliyorum.

- O dediğin kim?

- Gazi Paşa. Sonunda hikâyesini anlattı ve dedi ki:

- İşte böyle, ara sıra çok bunaldıkça buraya gelirim. O, Millet Meclisinden çıkarken gözlerine bakarım. Mavi gözbebeklerinde bütün şehitlerimin gözlerini görür gibi olurum. Sonra içime bir ferahlık dolar, kalkar köyüme giderim.

İşte siperlerde evlât, torun gömmüş Türk ninesi buna derler.

AKA GÜNDÜZ
Atatürk'ün Nükteleri - Fıkraları Hatıraları, S. 29-30

SİZ NEREDE İDİNİZ?

Atatürk, Mersin'e yaptığı seyahatlerden birinde, şehirde gördüğü büyük binaları işaret ederek sormuş:

"Bu köşk kimin?"

"Kirkor'un.."

"Ya şu koca bina?"

"Yorgo'nun."

"Ya şu?

"Salamon'un.."

Atatürk biraz sinirlenerek sormuş:

"Onlar bu binaları yaparken ya siz nerede idiniz?

Toplananların arkalarından bir köylünün sesi duyulur:

"Biz mi nerede idik? Biz Yemen'de, Tuna Boyları'nda, Balkanlar'da, Arnavutluk dağlarında, Kafkaslar'da, Çanakkale'de, Sakarya'da savaşıyorduk paşam..."

Atatürk bu hatırasını naklederken:

- Hayatımda cevap veremediğim yegâne insan bu ak sakallı ihtiyar olmuştur der dururdu.

AKA GÜNDÜZ
Atatürk'ün Nükteleri - Fıkraları Hatıraları, S. 18

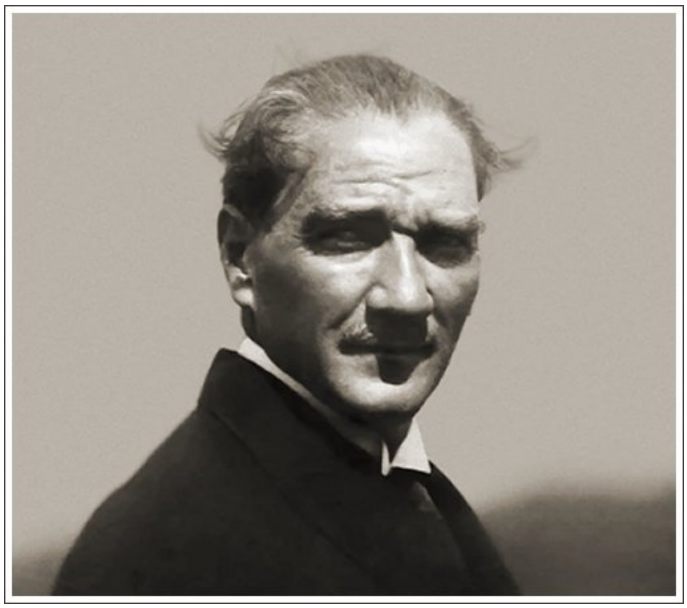

ÇOK İYİ YAPMIŞLAR

Atatürk, Mudanya yolu ile Bursa'ya gidiyordu. Kalabalık bir halk kitlesi iskelede etrafını çevirmiş bulunmakta idi. Bir kadının, elinde bir kâğıtla Atatürk'e yaklaştığı görüldü. İhtiyar, zayıf bir kadındı. Ata'nın yolunu keserek titrek bir sesle:

- Beni tanıdın mı oğul? dedi... Ben sizin Selânik'te komşunuzdum. Bir oğlum var; Devlet Demir Yollarına girmek istiyor. Siz onu alsınlar dediniz. Fakat Müdür dinlemedi. Oğlumu yine işe almamış... Ne olur bir kere de siz söyleseniz. Atatürk'ün, çelik bakışlı gözleri samimiyetle parladı... Elleriyle geniş jestler yaparak ve yüksek sesle:

- Oğlunu almadılar mı, dedi. Ben tavsiye ettiğim halde mi almadılar? Ne kadar iyi olmuş... Çok iyi yapmışlar... İşte Cumhuriyet böyle anlaşılacak...

Kadın kalabalığın içinde kaybolmuştu. Ve Atatürk âdeta vecd dolu bir sesle:

- İşte Cumhuriyetten beklediğimiz netice... diyordu.

(Uludağ: Kasım 1941- Hulusi KÖYMEN)
Atatürk'ün Nükteleri - Fıkraları Hatıraları, S. 57

DOSTA VEFA

Mustafa Kemal'in dostları arasında İğneciyan adında bir de Ermeni vatandaş vardı. Zengin bir kişidir. Sık sık Mustafa Kemal'i Şişli'deki evinde ziyaret etmekte ve kendisine birçok yardımda bulunmaktadır.

Mustafa Kemal Anadolu'ya geçtikten sonra bir Ermeni örgütü ile ilgisi olduğu iddiasıyla İğneciyan'ı tutuklayıp Malta'ya sürerler. Tüm servetine el konulur. İğneciyan Malta'dan döndükten sonra üzerinde bir elbisesinden başka hiçbir şeyi olmayan fakir bir kişi durumundadır. Bir de kızı

vardır. Yedikule'de bir gecekonduya sığınmışlardır.

ATATÜRK zaferi kazanmış, devlet başkanı olmuştur. Devrimler için geceli gündüzlü çalışmaktadır. ATATÜRK 1927'de ilk kez İstanbul'a gelmiştir. Bu İğneciyan için iyi bir fırsattır. Hem dostunu görmek, hem de uğradığı haksızlığı anlatmak için doğruca Dolmabahçe Sarayı'na gider. İlgili memura başvurur:

- Ben Gazi hazretlerini görmek istiyorum.

- Sen kimsin?

- Ben İğneciyan... Gazi'nin eski bir dostuyum, arkadaşıyım.

Memur, İğneciyan'ı baştan aşağı süzer. Kılık kıyafeti pek güven verici değildir. Bir bahane uydurarak atlatır. Birkaç kez daha başvurur, fakat sonuç alamaz.

Bir gün de kızını alıp birlikte saraya giderler. O gün sarayın önünde olağanüstü bir hâl vardır. Motor sesleri, sağa sola koşturan insanlar... Bu, Gazi'nin bir geziye çıkacağına işarettir. Polisler ve muhafızlar oradan uzaklaşması için İğneciyan'a işaret ederler. O sırada Gazi de saraydan çıkmıştır. Etrafındaki insan çemberi arasında otomobiline doğru ilerlemektedir.

O anda İğneciyan'ın kızı fırlayarak insan çemberini yarıp Gazi'nin karşısına sokulur. Gazi sorar:

- Kim bu kız? Kız cevap verir:

- Ben İğneciyan'ın kızıyım.

- Nerede baban?

- Dışarıda bekliyor, sokmuyorlar...

Gazi hemen emir verir. İğneciyan'ı huzuruna alırlar. İki dost özlem içinde kucaklaşırlar. İğneciyan başından geçenleri anlatır. Gazi'nin gözleri dolu dolu olur. Emir verir. Gerekli soruşturma yapılır. İğneciyan'ın haklı olduğu anlaşılır ve alınan malları geri verilir.

Yıl 1938... Kasımın 12'si... ATATÜRK'ün acı kaybına dayanamayan İğneciyan üzüntüsünden ölür.

HADİ BESLEYİCİ
Atamız Atatürk, S. 65-66

SEN HİÇ İÇTİN Mİ?

Bir gün Atatürk'e hakaretten sanık bir köylü hakkında takibat yapılıyordu. Durumu Ata'ya arzettiler:

- Mahkemeye veriyoruz, dediler, size küfür etmiş. Ata sordu:

- Ben ne yapmışım ona?

Evrakı tetkik edenler açıkladılar:

- Gazete kâğıdı ile sardığı sigarayı yakarken kâğıt tutuşmuş da ondan. Atatürk'e bunu söyleyen bir milletvekilidir. Ata sormuş:

- Siz hiç gazete kâğıdı ile sigara içtiniz mi?..

- Hayır…

- Ben Trablus'tayken içmiştim, bilirim. Pek berbat bir şey. Köylü bana az küfretmiş. Siz bunun için mahkemeye vereceğinize, ona insan gibi sigara içmeyi sağlayınız!..

ŞÜKRÜ KAYA
Nükte ve Fıkralarla Atatürk, S. 7

BABASININ TARLASI

Bir gün bir köylü Atatürk'ün Orman Çiftliği hudutları içindeki bir tarlayı, kendi tarlasıymış gibi sürüyordu. Bu durumu gören görevliler köylüyü uyardılar, durumu açıkladılar fakat dinletemediler. Bunun üzerine bu durumu Atatürk'e bildirdiler. Atatürk teftişe çıktığı zaman o tarafa

gitti. Yanındakiler toprağı sürmekte olan köylüyü göste-rerek:

- İşte budur! dediler

Atatürk yavaş yavaş ona doğru yürüdü; yaklaşınca sordu:

- Burada ne yapıyorsun?

Köylü gülümsüyordu. Sakin bir sesle cevap verdi:

- Tarlayı sürüyorum.

- İyi ama, bu tarla senin midir?

- Değildir.

- Kimindir?

- Atatürk'ündür!..

Köylü bu cevapları vermekle suçu kabul etmiş oluyordu. Atatürk, kendi toprağına girildiği için değil, haksızlık yapıldığı için sinirlendi ve sordu:

- İyi ama, sen başkasına ait bir toprağın ona sorulmadan ve izin alınmadan sürülüp ekilemeyeceğini bilmiyor musun?

Köylü hiç telâş etmiyordu. Aynı sükûnetle cevap verdi:

- Biliyorum, fakat benim bu tarlayı sürüp ekmeye hakkım vardır! Atatürk'ün kaşları çatıldı, büyük bir merak ve hayretle ona sordu:

- Bu hakkı nereden alıyorsun?

- Çok basit...Atatürk bizim babamız değil midir? İnsan, babasının tarlasını sürüp ekerse kabahat mi işlemiş olur?

Atatürk'ün yüzünde takdir ve sevgi duygularının en coşkununu anlatan engin bir gülümseme oldu; köylünün sırtını okşadı ve:

- Haklısın!..diyerek uzaklaştı.

NİYAZİ AHMET BANOĞLU
Nükte ve Fıkralarla Atatürk, S. 99-100

SIĞIRTMAÇ MUSTAFA

Atatürk tarafından 1929 yılında himaye altına alınıp okutulan Yalovalı Sığırtmaç Mustafa anlatıyor:

"O zaman daha sekiz yaşında idim. 1929 yılının yaz ayları içinde (15 Eylül) bir gündü... Sığırları otlata otlata çiftliğe geliyordum. Derken, uzakta yirmi kadar atlı belirdi. En öndeki atlı bana doğru geliyordu. Yaklaşınca atından indi; çiftliğe nereden gidildiğini soruyordu. Elimle işaret ettim:

- Siz, yanlış yoldan gelmişsiniz. Çiftliğin yolu, şuradadır!

Bu atlı, benden adımı öğrenmek istedi:

- Mustafa! diye cevap verince gülümsedi:

- Benim de adım Mustafa... Demek adaşız! Sonra birdenbire:

- Gazi'yi tanır mısın? diye sordu.

- Tanımam! dedim.

- Onu sever misin?

- Severim!

- Niçin seversin?

- Paşa olduğu için severim!

Tekrar gülmeye başladı. Ben, cılız, çelimsiz, hasta bir çocuktum. "Şu adam, benimle eğleniyor galiba" dedim. Fakat O, sorularının arkasını kesmiyordu; bir aralık sordu:

- Sen, ne iş görürsün?

- İşte şu gördüğün sığırları güderim!

- Ne kazanırsın?

- Ayda üç lira...

- Peki, söyle bana, ayda üç lira, senede kaç lira eder?..

Kendisinin ve yanımdakilerin yardımıyla, ayda üç liranın bir senede ne ettiğini hesaplayarak cevap verdim:

- Otuz altı lira eder!

- Sana bu otuz altı lirayı versem, ne yaparsın?

- Hiç!...Almam ki...

- Neden almıyorsun?

- Otuz altı lira çok para...

Sonra biraz düşünerek ekledim:

- Neden aldın diye sorarlar..

Tanımadığım yolcu, tekrar gülümseyerek:

- Aferin oğlum, dedi, böyle olmalı... Fakat, bu parayı yol gösterdiğin için veriyorum sana. Kimse bir şey demez!

Hâlâ benimle alay edildiğini sanıyordum. Otuz altı lirayı kabul etmeye bir şartla razı oldum.

Yolda yemek için getirdiğim yarım okka kadar ceviz vardı:

- Bu cevizleri alırsan, ben de senin paranı alırım! dedim.

O, bana bir avuç para verdi, ben ona bir avuç ceviz verdim. Böylece ödeşmiş olduk.

Ayrılacağı sırada, tekrar adımı sordu:

- Mustafa, dedim.

- Benimki de Mustafa, ama, dedi, yanında “Kemal”i var. Mustafa ile Kemal, bir araya gelirse ne olur?

Küçük kafamın içi birdenbire karıştı. İlk defa olarak kendime:

- Sakın, dedim, bu atlı; Mustafa Kemal Paşa olmasın? Sonra etrafındakilerin ona karşı gösterdikleri saygılı hareketleri hatırlayarak kararımı verdim:

- Odur!...Odur!...Gazi Paşa'dır! Ama, kendisine onu tanıdığımı belli etmedim.

Giderken sordu:

- Beni, başka bir yerde görsen tanır mısın?

Başımı salladım:

- Tanımaz mıyım ya... Sen Gazi Mustafa Kemal Paşasın!

Atlarını dörtnala sürüp gittiler. Ben de sığırlarımı alarak çiftliğe döndüm.

Ertesi gün (16 Eylül) kaplıcalara çağırdılar. Kapıdan içeri girince, hiç şaşalamadım. Hemen gidip elini öptüm

- Mustafa... dedi, seni çiftliğime kâhya yapacağım! İster misin?..

Sordum:

- Kâhya ne demek?

- Çobanların en büyüğü odur!

Cevap vermedim. O tekrar sordu:

- Kâhyalık işi için ayda dört lira versem yetişir mi?

- Siz bilirsiniz! dedim. Gülümsedi.

- Hayır, Mustafa... Seni kâhya yapmayacağım, mektebe göndereceğim. Orada okuyup yazma öğreneceksin! Sevindim.

- Mektebe gönderiniz! Bu daha iyi... dedim.

Aradan yirmi dört saat geçmeden kendimi Şişli'deki Himayei Etfal (Çocuk) Hastahanesi'n#de bulmuştum. Bana, orada çok güzel bakıyorlardı. Dört ay içinde tanınmayacak kadar değiştim. Yüzümün sarılığı kayboldu, iştahım geldi.

Bir gece yarısı hiç unutmam, hastaneye gelmişti. Doğruca benim yattığım odaya girdi. Onu görünce şaşırmıştım. Ayağa kalkmak istedim. Atatürk eli ile engel oldu:

- Sen ayağa kalkmayı bırak da, buradan nasıl çıkacağını düşün! diye gülümsedi.

Sonra:

- Hani, dedi, seninle pazarlığa girişmiştik, dört lira aylığa razı olmuştun! Şimdi ver bakalım hastane paralarını...

Küçüktüm, sığırtmaçtım. Ama şaka ettiğini anlamıştım:

- Sen koskoca Gazi Paşa'sın. Elbet te hastane parasını da verirsin! dedim.

Hastaneden çıktıktan sonra Atatürk, beni gene aratarak Beşiktaş'ta 19'uncu İlk Mektebe yazdırdı. Beşiktaş'daki okula bir yıl kadar devam ettikten sonra Atatürk, beni Maçka'daki Fevziye Lisesi'ne yazdırdı. Lisenin dokuzuncu sınıfında iken, imtihan vererek Kuleli Askerî Lisesi'ne geçtim."

Kaynak: Selahattin GÜNGÖR, “On Yedi Milyondan Biri Atatürk’ün Öksüz Bıraktığı Çocuk Neler Anlatıyor?” Cumhuriyet Gazetesi, Sayı: 5213, 15 Kasım 1938, S.3

Atatürk'le Çocukluğum, S. 106-110

****

Not: Yalovalı Sığırtmaç Mustafa (Mustafa Demir) aynı zamanda Makbule Atadan'ın manevi oğludur. 15 Ocak 1987'de yaşamını yitirdi ve Yalova’da toprağa verildi.

Sığırtmaç Mustafa, gazetelerin yanı sıra öykülere, şiirlere de konu olmuştu. Mehmet Selahattin’in şiiri bunlardan biridir :

SIĞIRTMAÇ MUSTAFA

Mustafa Kemal’in elinden tuttuğu
Sığırtmaç Mustafa, Sığırtmaç Mustafa
Çiftlik ağasının dağda unuttuğu
Sığırtmaç Mustafa, Sığırtmaç Mustafa.

Kırlarda güttüğün davarla inekti
Yediğin bir parça kararmış ekmekti
Katığı kurtarmak, bu az mı emekti
Sığırtmaç Mustafa, Sığırtmaç Mustafa.

Yolunun üstüne Gazi’yi çıkaran
Talihin milletin talihi ey çoban
Bak benzine kan geldi, dizine derman
Sığırtmaç Mustafa, Sığırtmaç Mustafa.

Küçücük zihnini, bu kim? diye yordun
Sonra anladın ki en Ulu’su yurdun
Gazi adaşınla diz dize oturdun
Sığırtmaç Mustafa, Sığırtmaç Mustafa.

Sen de medeni bir insan olacaksın
Sırasında aranıp sorulacaksın
Bilgi hamuruyla yoğrulacaksın
Sığırtmaç Mustafa, Sığırtmaç Mustafa.

Milletin tarihten silinmiş izi
Dağılan sürümüze baş olan Gazi
Senin gibi dağdan toplamıştı bizi
Bunu hiç unutma Sığırtmaç Mustafa.

MEHMET SELAHATTİN

Ve bu kısa ve anlamlı öykü yolculuğumuza güzel bir Atatürk şiiriyle son verelim:

İNSANÜSTÜ DEĞİLDİ

Atatürk de, et artı kemik ve artı kandı.
İnsanüstü değildi Atatürk.
Atatürk, her şeyden evvel:
Herkes gibi kusurları olan, küçük, büyük
Ve çirkin de olabilirdi, ama güzeldi;,

Atatürk, yorgunluk kahvesini
Bir su başında yudumlamayı,
Serhat türkülerini, alaturkayı,
Meselâ, Safiye Aylâ'yı
Ve meselâ, yemeklerden fasulye pilâkisini
Seven, güzel konuşan bir İstanbul Efendisi,

(Aşık ve şair, mahcup ve ürkek);
Ama bir Adanalı kadar sıcak kanlı,
Karadenizli değil ama, Karadeniz kadar canlı,

Bir Aydınlı kadar oturaklı ve zeybek
Velhasıl

Bizim mayamızdan, bizim kumaşımızdandı,
İnsanüstü değildi yani Atatürk,
Tam insandı.

NÜZHET ERMAN
G. M. K. Atatürk, Nüzhet Erman, S. 12

Not: Bu e-kitap Şiir Parkı sitesi tarafından ticari olmayan kişisel kullanımınız için yayınlanmakta olup onu bilgisayarınıza indirebilirsiniz ancak kopyalanması, gerçek veya elektronik ortamlarda yayınlanması, dağıtılması, ya da satılması hususu Türkiye Cumhuriyeti yasaları ve uluslararası yasalarla korunmaktadır ve telif hakları temsilcisinin önceden yazılı iznini gerektirir.

www.siirparki.com